

Humor eller familieditrektør

Er det diskvalificerende eller opkvalificerende i forhold til det danske arbejdsmarked, når en kvinde (eller mand) er uden lønarbejde i en årrække? Hvilke kompetencer udvikler man i jobbet som hjemmeløbende husmor? Og hvorfor tror mange, at ansvaret for hjemmet er fordømmende?

Af Maria Petræus

Danske kvinder har ret til (næsten) 1 års barselsorlov. Hvor er det dejligt... eller hvad? Da jeg blev født i 1972 holdt min mor 6 ugers barselsorlov. Og selvom hun ikke var glad for at forlade sin baby, var hun - på sit køns vegne i al fald - glad for at hun overhovedet havde et arbejdsliv at vende tilbage til, så hun ikke var tvunget til et liv bag kødgryder og strygejern, som min mormor var det. Nybagte mødre anno 2004 kan holde orlov i op til et år, hvis de vil, eller de kan dele med far, vende tilbage efter få måneder eller gå på deltidsoorlov i en periode. Der er frit valg på alle hylder - især hvis man vælger indenfor rammerne. Det er straks værre, hvis man vil bruge mere end 1 år af sit liv på hjem og børn ... som husmor.

Der er i Danmark er en udbredt opfattelse af, at man som husmor enten er for dum eller for doven til at få et rigtigt job. Der er ingen forståelse for, at det er et krævende, ansvarsfuldt job, der i høj grad udvikler kommunikationsevnen, overblikket, forandringspartheden, kreativiteten, selvdisciplinen og planlægningsevnen - for nu bare at nævne nogle få af de kompetencer, det kræver at være en succesfuld familieditrektør. Arbejdsgiverne burde stå i kø for at ansætte disse kvinder, når de igen melder sig i arbejdsstyrken. Tag bare en tilfældig Søndagsberlinger og se, hvordan samtlige jobannoncer er spækket med krav om de kompetencer, de besidder. Det er ikke rationelt. Men hvis vi går 150 år tilbage i tiden finder vi måske kimen til en mulig forklaring.

Tilbage i historien

I det før-kapitalistiske samfund var en god hustru et vigtigt økonomisk aktiv. Hvad kvinderne producerede tilhørte legalt set mænd, men eftersom langt de fleste levede på et eksistensminimum gjorde det ikke den store forskel.

Efterhånden som økonomien tog fart i det nittende århundrede, blev det almindeligt for mænd at arbejde for løn. Eftersom kvinderne hovedsageligt blev tilbage i bytte-økonomien både internt i familien og i forhold til de ydelser, hun byttede med modydelser fra omverdenen, blev også forskellene mellem mænd og kvinders arbejde og indtægter mere og mere synlige.

Det fulgte umærkeligt, at "arbejde" blev synonymt med "noget, der giver indtægt" og dermed

med "mænds arbejde". Samtidig blev den antagelse fremherskende, at mænd "understøttede" deres hustruer derhjemme, og deraf kom, at kvindernes ubetalte arbejde ikke havde nogen værdi og ikke var del af den "rigtige økonomi." Forandringen i synet på værdien af henholdsvis mandens lønarbejde og kvindens ubetalte arbejde i hjemmet skete gradvist og umærkeligt i forbindelse med, at pengeøkonomien tog over som den dominerende økonomi.

Den økonomiske og psykologisk-samfundsmæssige udvikling er tydeligt illustreret i den måde den vestlige verden beregner samfundets samlede økonomiske aktivitet. Omkring år 1800, da den amerikanske "federal census" begyndte at registrere den økonomiske aktivitet, betragtede man familien som økonomisk enhed, og talte således hvor mange familier, der var beskæftiget indenfor landbrug, produktion, handel m.m. Som følge af udbredelsen af lønarbejdet skiftede den økonomiske enhed omkring 1850 til individet, og man talte herefter antallet af individer, der var beskæftiget indenfor kategorierne. Langt de fleste kvinder kaldte sig "husholdersker". General Francis Walker, som i 1870 blev chef for U.S. census, delte den antagelse, at kvinders arbejde i hjemmet ikke havde økonomisk værdi, hvorfor han besluttede, at for at kunne kalde sig "husholderske", måtte den pågældende nødvendigvis få løn for sit arbejde. I modsat fald var hun en, som "holdt hus" og dette hørte under kategorien "afhængige" sammen med børn og krøblinge.

Med eet slag var kvindernes slidsomme hverdag blevet uden værdi for samfundet. Denne måde at kategorisere lønarbejde som bidragende til samfundsøkonomien og ulønnet arbejde som værende uden værdi bredte sig, og i starten af det tyvende århundrede blev det betragtet som et faktum i hele den angel-saxiske del af verden. Sådan beregnes også Danmarks BNP.

Hvad med kvindebevægelsen?

Datidens suffragetter reagerede skarpt på, at alt arbejde i husholdningerne (og dermed mange millioner kvinders arbejde) var blevet uden formel værdi, men både U.S. Census og Kongressen ignorerede protesterne.

Nogle år senere stod den amerikanske kvindebevægelse overfor et valg. Skulle man fortsat kæmpe for at få tildelt kvindens ulønnede arbejde værdi, for derigennem at opnå økonomisk ligestilling? En kamp, der var blevet udkæmpet uden resultat i over 30 år. Eller skulle man i stedet kæmpe for kvindernes ret til at tage lønarbejde, således at kvinderne selv kunne tjene deres egen løn og derigennem opnå økonomisk ligestilling med mændene?

For ca. 100 år siden valgte kvindebevægelsen at satse på retten til lønarbejde - retten til at slå på mændenes præmisser. Dermed accepterede kvindebevægelsen samtidig (måske uden at tænke over det?), at husarbejdet, der hovedsageligt udføres af kvinder, er uden værdi! Det er lønarbejdet, der har den økonomiske værdi. Det er gennem lønarbejdet, mænd og kvinder realiserer sig selv. Det er produktion - ikke reproduktion - der giver status.

Også det sidste århundredes samfundsmæssige strømninger har bidraget til at understøtte antagelsen om det ulønnede arbejdes værdiløshed.

I 1950'ernes Danmark var mødrene stadig de foretrukne børnepassere, men med videnssamfundets og dermed ekspertvældets komme udhuledes også tiltroen til kvindens evner til at passe sine egne børn. Da samfundet i 60'erne samtidig manglede arbejdskraft blev det moderne at foretrække, at børnene stimuleredes korrekt af uddannede pædagoger. Ikke engang "produktionen" af rene, mætte og velopdragne børn blev overladt til hjemmet længere, og hjemmet blev således fuldstændig tømt for værdiskabende funktioner.

Magten udøves indefra og ud

Til daglig går vi ikke rundt og tænker på, hvordan de seneste 150 års økonomiske udvikling har betydning for en given samfundsgruppes status på arbejdsmarkedet. Det er blot en del af

vores verdensbillede – noget vi tager for givet. Hvis en arbejdsgivers første indskydelse er, at lægge husmoderens ansøgning i "duer ikke bunken", så er det fordi den reaktion, er i overensstemmelse med hans verdensbillede.

Måske din bedste
læremester?

En væsentlig del af problemet er dog, at også mange kvinder deler dette verdensbillede. Kvinder med "hul i CV'et" har ofte selv en stærk oplevelse af manglende kvalifikationer i forhold til arbejdsmarkedet, hvorved hun hæmmer sig selv.

Bløde kompetencer

Husmødre og andre engagerede forældre udvikler mange stærke kompetencer undervejs. Af den slags som kaldes bløde kompetencer, og som op igennem 90'erne er blevet mere og mere efterspurgt på arbejdsmarkedet. Det er de bløde kompetencer der tæller, når samarbejdet skal glide, når kreativiteten skal gløde, når kunderne skal nurses og når hele virksomheden skal trække i samme retning. Og det er her vi kan gøre en forskel!

(Denne artikel er udarbejdet på baggrund af min specialeafhandling ved diplomstudiet i organisation og ledelse ved Handelshøjskolen i København. Specialeafhandlingen bærer titlen: "Kompetenceudvikling eller dequalifikation – hvordan kan arbejdsmarkedets mangel på forståelse for husmoderens kompetencer forstås som en social konstruktion".)